

иматъ печатъ, а това, той показа съ очи на „запрѣтното“, което се намѣрваше въ ржцѣтъ на Никола, — е подхвърлино отъ нѣкого . . . Ти сѣдишъ цѣлийтъ недѣленъ день край столѣтъ, ти би ми помогналъ.

— Да се хване, който го е подхвърлилъ? попита Никола съ удивление.

— Разбира се . . . Ти само го хвани . . . и ми кажи . . . по-вече нетрѣбва нищо.

— Какво ще стане съ него тогава?

— Хаджи Христо ще се расправи съ него . . .
Трѣбва да се грижимъ, брате, щото турцитѣ да не затворятъ четалището . . . Жално ще бѣде!

— Да . . . отговори Никола: — но жално било би ако и такива книги нѣмаше.

Но Марко неразбра добръ думитѣ на Никола. Той принадлежеше къмъ този сортъ хора, които се срѣщаха тогава често въ България, и които виждаха въ четението само единъ чисто механически процесъ: тѣ четѣха само за това, че знаяха азбуката.

— Слушай, каза Никола и съ горѣщина прочете една частъ отъ запрѣтното, въ която се доказваше несправедливостъта на турското господарство въ България.

— Разбирашъ ли? го попита, като свърши.

— Да . . . отговори Марко.

— Мислилъ ли си нѣкога за това?

— Нѣ, не съмъ мислилъ.

— И никога нещѣше да знаешъ, ако азъ не ти бѣхъ прочелъ?

— Нещѣхъ да зная.

— Видишъ ли тогава, че трѣбва да се намѣрватъ такива книги въ четалището . . . На ли тѣй?

— Тѣй . . . Но какво да се прави съ Хаджи Христа?

— Ти нетрѣбва да мислишъ за Хаджи Христа, ами за пашата. Така трѣбва да са прави, щото пашата да не се научи и нѣкой неговъ шпионинъ да не му кажи.

— Ти си въ правото си, отговори Марко.

— А идатъ ли такива тука?

— Идатъ . . . Завѣдующийтъ на четалището назва нѣколко имена.